หอจดหมายเหตุดนตรีล้านนาเจอรัลด์ ไดค์
ศูนย์ความเป็นเลิศด้านดนตรีและนาฏศิลป์ล้านนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
Gerald P. Dyck Ethnomusicology Archive of Lanna Music, Chiang Mai Rajabhat University
https://www.music.cmru.ac.th/archive

ข้อมูลสำหรับการอ้างอิง

สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์. (2524). การเล่นเปี๊ยะ: การส่งดนตรีจากดวงใจ. *การประชุมวิชาการ เรื่อง เพลงพื้นบ้านลานนาไทย.* เชียงใหม่: ศูนย์ส่งเสริมและศึกษาวัฒนธรรมลานนาไทย วิทยาลัยครูเชียงใหม่.

เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ ฉบับที่ 8/3
"เพลงพื้นบ้านลานนาไทย" วันที่ 22 มกราคม 2524

การเล่นเปี๊ยะ : การส่งดนตรีจากดวงใจ

สุรสิงห์สำรวม ฉิมพะเนาว์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูเชียงราย

เปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวบ้านในลานนาไทยนิยมเล่นกันในสมัยหนึ่ง ปัจจุบันได้สูญหายไปจนเกือบหมด เปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นอัจฉริยะของผู้ประดิษฐ์และผู้เล่นไปเป็นอย่างมาก เป็นเครื่องดนตรีระดับชาวบ้านที่ทำยากและราคาแพงที่สุด เสียงของมันก็มีลักษณะไพเราะและโอ่อ่าอลังการกว่าเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ในระดับเดียวกัน แม้ว่าเสียงเปี๊ยะที่ได้รับการบันทึกเอาไว้และนำมาเปิดสู่กันฟังจะไม่ได้มาจากยอดฝีมือในการเล่นเปี๊ยะ ก็สามารถสะกดคนฟังให้หลงใหลติดตกติดใจในเสียงของมันได้ไม่น้อย นอกจากนี้เปี๊ยะยังเป็นเครื่องดนตรีที่ผู้เล่นสามารถจะประดิษฐ์พลิกแพลงได้อย่างอิสระและกว้างขวางกว่าชนิดอื่น ๆ เปี๊ยะจึงสะท้อนภาพเอกลักษณ์ของสังคมลานนาได้อย่างค่อนข้างจะพิเศษและชัดเจนกว่าเครื่องดนตรีที่ชาวบ้านนิยมกันโดยทั่วไป

เครื่องดนตรีชาวบ้านในที่นี้หมายถึง เครื่องดนตรีที่ชาวบ้านเล่นกันตามปรกติ โดยอาจจะเล่นคนเดียว หรือประสมวงเล่นกันเป็นกลุ่ม แต่จะต้องไม่เป็นไปเพื่อการประกอบพิธีธรรมหรือเป็นอาชีพ เครื่องดนตรีชาวบ้านมีข้อสังเกตที่เห็นได้ชัดในสังคมลานนาก็คือ ชาวบ้านสามารถจะเล่นได้โดยไม่ต้องมีพิธีกรรมเกี่ยวกับครู เช่น ยกครู ไหว้ครู ฯลฯ และสามารถจะเล่นได้ทุกโอกาส ทุกสถานที่ ส่วนเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมและใช้เล่นเป็นอาชีพนั้น มักจะมีการถือครูและมีข้อห้ามต่าง ๆ มากมาย

เสนอในการสัมมนาและนิทรรศการเรื่อง "ดนตรีเพื่อการสื่อสารมวลชน" ณ ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ วันที่ 9-10 มกราคม 2524

บทความนี้เขียนขึ้นในเวลาจำกัด การอ้างอิงต่าง ๆ ไม่อาจทำให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ เพราะผู้เขียนไม่ได้ศึกษาเรื่องเปี๊ยะโดยตรง จึงมักจะบันทึกเรื่องเปี๊ยะแทรกไว้ในหลายแห่ง ทำให้ค้นหาไม่ได้ทันเวลา อนึ่ง ข้อมูลส่วนที่ได้มาก่อน พ.ศ.2519 ส่วนมากได้เสียหายไป เพราะความเข้าใจผิดของบุคคลบางกลุ่ม จึงขออภัยผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ในที่นี้ด้วย.

อะไรคือ "เปี๊ยะ" ?

เปี๊ยะ เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งในประเภทเครื่องสายสำหรับดีด จัดอยู่ในตระกูล lute ซึ่งเป็นตระกูลของเครื่องสายโบราณ อาจารย์ Gerald P.Dyck นักวิชาการดนตรีซึ่งได้เข้ามาศึกษาวิเคราะห์ดนตรีของล้านนา เมื่อประมาณปี 2510 อธิบายเปี๊ยะด้วยศัพท์ทางดนตรีว่า "pìa, a chest-resonated plucked lute"[1] ถ้าหากมองอย่างเผิน ๆ แล้วเปี๊ยะมีลักษณะคล้ายกับซออู้หรือสะล้อ เพราะตัวกะโหลกของเปี๊ยะทำด้วยกะลามะพร้าวผ่าซีกและมีคันทำด้วยไม้กลม ๆ เหมือนกัน

ความจริง เปี๊ยะมีลักษณะแตกต่างจากซออู้หรือสะล้ออย่างมาก ตัวกะโหลกของเปี๊ยะไม่มีฝาปิด ทำด้วยกะลามะพร้าวซีกที่มีตาโดยให้รูตาทั้ง 3 รูนั้นเป็นจุดกลาง แล้วตัดซีกตรงก้นข้ามทิ้งไปประมาณ 1 ใน 3ของกะลาทั้งหมด จากนั้นก็เจาะรูตาทั้ง 3 รูให้ทะลุ รูหนึ่งใช้เป็นช่องระบายเสียง อีก 2 รูใช้เป็นที่ร้อยหวายสำหรับยึดกับคัน แต่ก่อนยึดกับคันจะมีไม้หมอนกลม เส้นผ่าศูนย์กลางขนาดเท่า ๆ กับคันยาวพอ ๆ กับความกว้างของนิ้วหัวแม่มือเป็นตัวขวางให้กะโหลกห่างจากคัน ปลายของไม้หมอนด้านหนึ่งจะร้อยหวายผูกกับกะโหลก และอีกปลายหนึ่งจะร้อยหวายผูกติดกับคัน มีสลักยึดให้แน่นและสามารถคลายสลักเพื่อขยับกะโหลกให้เลื่อนไปมาสำหรับการปรับเสียงได้ตามความยาวของคัน

ตัวคันทำด้วยไม้เนื้อแข็งเหลาให้กลมเรียวยาวประมาณ 2 ศอก เส้นผ่าศูนย์กลางทางโคนประมาณ 1 นิ้ว ทางปลายประมาณครึ่งนิ้ว ถ้าแบ่งคันออกเป็น 4 ส่วนจากปลายไปหาโคน ไม้หมอนจะยึดกะโหลกติดกับโคนตรงประมาณที่จุดเริ่มของส่วนที่ 4 และประมาณกึ่งกลางของส่วนที่ 4 ของคันจะมีรูเจาะสำหรับเสียบไม้ทำลูกบิดเท่าจำนวนสายที่มี ทางปลายสุดของคันจะมีหัวเปี๊ยะทำด้วยโลหะผสมจำพวกทองสัมฤทธิ์สวมอยู่

หัวเปี๊ยะมีลักษณะเป็นโลหะทรงกระบอกกลมเรียวรับกับความเรียวของคัน ยาวประมาณ 1 คืบ ตรงปลายทำเป็นคอโค้งเข้ามาหาตัวคันในทิศทางตรงกันข้ามกับไม้หมอนยึดกะโหลก ปลายสุดของหัวเปี๊ยะนิยมทำเป็นรูปหัวช้างกางหู หรือรูปนกหัสดีลิงค์กางปีกหันหน้าเอางวงจรดกับปลายคันส่วนที่โค้ง

เปี๊ยะจะมีเสียงดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับชนิดของโลหะและลักษณะของการหล่อเป็นอันมาก หัวเปี๊ยะที่ดีหายากและถ้าใครมีไว้ก็จะเป็นที่เลื่องลือและจดจำเพื่อการสืบทอด แม้ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหนนักเลงเล่นเปี๊ยะก็จะหาโอกาสติดตามเสมอ แต่เป็นที่น่าเสียใจว่าปัจจุบันเรา

---

[1] Gerald P.Dyck, W"They Also Serve." Sawasdi Magazine, (Unable to recognize the issue but which the cover is the blind harper carved onto a mortuary temple in Egypt.Around 1969.) pp.15-19,25.

ไม่สามารถจะติดตามหัวเปี๊ยะที่ดีเหล่านั้นได้อีกแล้ว[2] และเมื่อพยายามให้ช่างโลหะหล่อขึ้นมาใหม่ด้วยทองเหลือง คุณภาพของเสียงและความสวยงามก็แทบจะใช้ไม่ได้เลยทีเดียว

ยังเป็นปัญหาว่า จำนวนสายของเปี๊ยะที่เป็นมาตรฐานนั้นมีอยู่กี่สาย เท่าที่พบมีทั้งแบบ 2 สาย 3 สาย 4,5 และ 7 สาย คนที่เคยเล่นแบบ 2 สายเป็นจะเล่นแบบ 4 สายเป็นจะเล่นแบบ 2 สายไม่เป็น แต่ไม่ว่าจะมีกี่สาย ขนาดของสายจะเท่ากันทุกสาย สายอาจทำด้วยไหม หรือลวดโลหะต่าง ๆ ลวดโลหะที่นิยมกันมากที่สุดคือสายลวดโลหะทองเหลืองเส้นเล็ก

สายจะผูกติดกับคันตรงของระหว่างหัวช้างกับปลายงวง แล้วอ้อมพาดผ่านใบหูช้างซึ่งมักทำรอยบากเล็ก ๆ ไว้ ลอดผ่านเส้นหวายที่ผูกไม้หมอนกับคันไม้ไปยังลูกบิด หวายนี้จะให้สายเปี๊ยะติดกันอย่างแนบสนิทในส่วนนั้น ส่วนทางด้านหัวเปี๊ยะสายจะห่างจากคันมาก หรือน้อยแล้วแต่ความสูงหรือความโค้งของหัว ซึ่งระยะห่างของสายในช่วงนี้จะมีผลต่อคุณภาพของเสียงและความสะดวกในการเล่นมาก

เพื่อที่จะให้ระดับเสียงของสายแต่ละสายแตกต่างกัน สายหนึ่งจะปล่อยลอยไว้เฉย ๆ ส่วนสายอื่นจะถูกผูกด้วยลวดเส้นเล็ก ๆ แล้วดึงไปมัดกับคันจนเกือบชิดสายละ 1 จุด จุดของแต่ละสายจะอยู่ในระยะต่าง ๆ กัน การผูกเช่นนี้เรียกเป็นภาษาชาวบ้านว่า "หน่อง" การหน่องสายจะต้องหน่องให้ถูกจุดจึงจะได้เสียงที่ต้องการ และนับว่าเป็นเทคนิคมาก[3] เสียงเปี๊ยะที่ดีนั้นมักเปรียบกันว่าเสียงเหมือน<u>เด็งพันเมา</u>[4]

---

[2] สาเหตุใหญ่ที่ติดตามหาไม่ได้เนื่องจากวิทยากรบอกตำบลที่อยู่ไม่ชัดเจน (อาจเป็นเพราะตำแหน่งของสถานที่ได้เปลี่ยนไป)ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คนที่ถูกระบุชื่อถึงแก่กรรมไปแล้ว ลูกหลานไม่ได้สนใจเก็บไว้ แม้ว่าจะไม่ได้นำไปขายต่อก็ไม่ทราบว่าใครเป็นคนเก็บ หรือเก็บไว้ที่ไหน

[3] ผู้เขียนเคยพยายามให้นายป่าง สุวรรณ(80/21 ม.ค.22) 16 หมู่ 1 ต.แม่คง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮองสอน ซึ่งเลิกเล่นมาแล้วเกือบ 60 ปี สาธิตการตีดให้ฟัง แต่ท่านไม่มีเปี๊ยะ พอผู้เขียนเอาเปี๊ยะไปให้ยืม ท่านพยายามเลื่อนจุดหน่องสายหาระดับเสียงอยู่หลายวัน แล้วก็บอกว่าหน่องไม่ได้เพราะลืมไปหมดแล้ว...(ในวงเล็บหลังชื่อวิทยากรคือ อายุ/วันแรกสัมภาษณ์

[4] "เด็งพันเมา" คือกระดิ่งชนิดหนึ่งสำหรับแขวนคอวัวต่าง ทำด้วยโลหะประสมทองเหลือง เสียงกระดิ่งนี้ดังสดใสมากจนมีนิยายเล่ากันเกี่ยวกับอานุภาพของเสียงกระดิ่งนี้หลายเรื่อง ค้นแปลตามศัพท์ แปลว่า "กระดิ่งที่เร่งให้หลงใหล"

วิธีการเล่นเปี๊ยะ

อาจกล่าวได้ว่าเปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่เล่นยากมากที่สุดชนิดหนึ่ง ยากกว่าการเล่นกีตาร์คลาสสิค เพราะเสียงของเปี๊ยะเป็นเสียงแบบเสียง overtones ซึ่งทำให้เกิดขึ้นตรงตามความต้องใจได้ยาก[5] อนึ่ง ในขณะที่เล่นมือซ้ายและมือขวาของผู้เล่นจะต้องทำหน้าที่ถึงข้างละ 2 อย่างในขณะเดียวกัน

ผู้เล่นเปี๊ยะสามารถเล่นได้ทั้งในขณะที่นั่ง นอน ยืน หรือเดิน แต่ก่อนอื่นจะต้องเปิดอกเสื้อแล้วเอากะโหลกเปี๊ยะครอบตรงผิวเนื้อกลางหน้าอก หรือตรงส่วนที่ผิวค่อนข้างเรียบ เพื่อให้ขอบกระโหลกเปี๊ยะถูกผิวหนังปิดไว้ได้มิดชิดในยามที่ต้องการ และไม่มีส่วนที่ยื่นเข้าไปรบกวนปริมาตรของกระโหลกเปี๊ยะมากนัก เอามือซ้ายจับทางโคนโดยใช้งามหัวแม่มือจับรองอยู่ตรงใต้ไม้หมอน ให้หลายนิ้วของมือซ้ายที่เหลืออยู่ในระยะที่พอจะนับหรือดีดสายได้ในบริเวณนั้น เอางามหัวแม่มือขวาจับคันทางด้านปลายในบริเวณส่วนที่เป็นไม้ไกล ๆกับส่วนที่เป็นโลหะ ซึ่งอาจจะรูดขึ้นลงได้ในขณะที่เล่น ให้คันเปี๊ยะทำมุมกับลำตัวประมาณ 45 องศาหรือพอให้เล่นได้สบาย ๆ ถ้าอยากจะเพิ่มความดังของเสียงให้มากกว่าปรกติก็ให้หากล่องหรือขันน้ำใบเขื่องๆ หน่อยมารองรับเสียงโดยหย่อนหัวเปี๊ยะที่เป็นโลหะให้จมลงไปทั้งส่วน[6]

การเล่นกับสายของเปี๊ยะเพื่อให้เกิดเสียง มีวิธีการที่ค่อนข้างจะพิสดาร และแตกต่างกันตามแต่จำนวนสายของเปี๊ยะ

สายของเปี๊ยะที่ถือว่าเป็นสายหลักหรือสายเอกมีสายเดียวคือสายที่ปล่อยไว้ลอย ๆ ไม่หน่อง ซึ่งน่าจะสรุปได้ว่าเปี๊ยะมีวิวัฒนาการมาจากพิณน้ำเต้าซึ่งมีสายเดียวจริง ๆ

การเล่นกับสายเอกหรือสายหลักนี้มีอยู่ 2 วิธี วิธีแรกใช้โคนนิ้วชี้ของมือขวาปาดแรง ๆ เรียกว่า "พาน" และในขณะเดียวกันนิ้วชี้มือซ้ายใช้นับหรือกดสายตรงจุดที่เตรียมไว้พร้อมกับงามมือซ้ายขยับให้กะโหลกชิดหรือห่างจากผิวเนื้อตามเสียงที่ต้องการ

การพานจะทำให้เกิดเสียงค่อนข้างยาว การแง้มหรือเผยอกะโหลกให้ได้จังหวะจะทำให้เกิดเสียงคล้ายเสียงแมวร้องตอนถูกเหยียบหาง การขยับกะโหลกออกห่างจากผิวเนื้อทุกขอบจะได้เสียงกังวานเหมือนเสียงแมวร้องหาคู่ยามค่ำ ส่วนการกดกะโหลกแนบไว้เฉย ๆ เพื่อให้ได้เสียงหนักหรือเสียงอุบนั้นไม่ใช้สำหรับการเล่นแบบพาน

---

[5] มีคำสำหรับเรียกเสียงชนิดนี้อยู่หลายคำ เช่น Harmonics, Overtones และ Upper partial แม้ว่าคำทั้งสามนี้จะมีความหมายใกล้เคียงกันมาก แต่ผู้เขียนเห็นว่าเสียงเปี๊ยะใกล้กับ Overtones มากที่สุด

[6] ลักษณะนี้คล้ายกับการเคาะซ้อมเสียงแหย่ลงในกล่องไม้ในห้องทดลองวิทยาศาสตร์ และยืนยันว่า หัวเปี๊ยะเป็นส่วนสำคัญมากในการให้คุณภาพของเสียง

วิธีที่สองให้นิ้วชี้พาดหรือทาบกับสายเอกไว้จุดใดจุดหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ลูก" แต่ละลูกจะให้เสียงต่างกัน แล้วแต่ตำแหน่งที่ทาบนิ้ว โดยทั่วไปนิยมเล่นสายเอกเพียง 7 ลูก ทั้ง ๆ ที่สามารถเล่นได้จำนวนมากแทบจะนับไม่ถ้วน พอเอานิ้วชี้พาดแล้วก็ใช้ปลายเล็บของนิ้วหนึ่งที่เหลือ โดยมากใช้นิ้วก้อยดีดสายนั้นแรง ๆ พร้อมกับปล่อยนิ้วชี้[7] ส่วนมือซ้ายก็ทำหน้าที่เช่นเดียวกับการพาน วิธีนี้เรียกว่า "ป๊อก" การป๊อกจะทำให้เกิดเสียงสั้น ๆ คล้าย ๆ เสียงตีกระดิ่งแต่จะกังวานหรือไม่แล้วแต่การควบคุมกระโหลก

การเล่นสายหลักหรือสายเอก จะมีวิธีการเดียวกันหมดไม่ว่าจะเป็นเปี๊ยะกี่สาย การเรียนหรือฝึกเล่นเปี๊ยะจะฝึกสายเดียวก่อน เริ่มด้วยการพาน แล้วจึงป๊อก การป๊อกสามารถทำให้เกิดเสียงเพลงได้ทุกเพลง โดยการไล่ลูกทั้ง 7 การไล่ลูกนี้มีศัพท์เฉพาะว่า "ไหล"

มีนิทานเกี่ยวกับความยากของการเล่นเปี๊ยะนี้อยู่เรื่องหนึ่งว่า มีชายหนุ่มคนหนึ่งเดินเล่นเปี๊ยะไปตามทาง บังเอิญเท้าข้างหนึ่งก้าวถลำลงไปในหลุมตื้น ๆ ทำให้เดินเซไป ขณะที่ถลำลงหลุมนั้นเสียงเปี๊ยะที่กำลังดีดอยู่ดังก้องกังวานขึ้นเป็นพิเศษ เขาได้ติดใจในเสียงที่ได้โดยบังเอิญนี้มาก จึงทดลองเดินให้ตกหลุมกลับไปกลับมาอยู่หลายครั้ง ปรากฏว่าทำอยู่นานจนเกินเวลาที่จะไปเยี่ยมหญิงคนรักก็ไม่ได้เสียงที่ต้องการ ลองไปลองมาจนค่อนรุ่งก็ทำเสียงอย่างนั้นอีกไม่ได้[8]

พอจบการเล่นสายหลักแล้ว สายอื่น ๆ ที่เหลือจะมีอีกกี่สายก็ดูเป็นเรื่องง่าย แต่ก็ไม่ง่ายนักเพราะมักจะพะว้าพะวังห่วงหนึ่งยังอีกหนึ่งตลอดเวลา

การเล่นสายอื่นทำได้โดยการใช้ปลายนิ้วที่ถนัดและมีเล็บแข็งแรงแหย่ลอดใต้สายเอกเข้าไปดีดแรง ๆ เดี่ยว ๆ หรือดีดแบบเกาหลาย ๆ สายคล้ายเกาสายกีตาร์ การแหย่นิ้วเช่นนี้มีศัพท์ว่า "จก" การจกนี้ในกรณีที่เป็นเปี๊ยะ 2 สาย จะต้องใช้นิ้วกลางมือซ้ายกดนับสายตามจุดต่าง ๆ ด้วย ส่วนในกรณีที่เป็นเปี๊ยะ 4 สายหรือมากกว่าการนับเกือบจะไม่จำเป็นเพราะสายแต่ละสายไม่หนองตั้งเสียงเอาไว้แล้ว ส่วนมากมักจะใช้นิ้วมือซ้ายช่วยดีดหรือเกาสายในบริเวณนั้นเท่าที่จะเอื้อมถึง ส่วนการขยับกะโหลกนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลา โดยมีงามมือขวาช่วยประคองอยู่ด้วย

---

[7] เป็นวิธีเดียวกันกับการทำเสียง Hermonics ในการเล่นกีตาร์คลาสสิค

[8] ผู้เขียนเคยเล่านิทานเรื่องไว้ในหนังสือ การละเล่นของเด็กล้านนาไทยในอดีต. เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่, 2520) หน้า 47. ครั้งนั้นผู้เขียนได้เขียนเรื่องเปี๊ยะอย่างคร่าว ๆ พอให้ครบตามชื่อการเล่นที่ปรากฏในกำสู่ขวัญนาค ผู้เล่านิทานเรื่องนี้ให้ฟังเป็นอดีตพ่อค้าวัวต่าง ๆ บ้านหนองเย็น ต.ทุ่งปี อ.สันป่าตอง เชียงใหม่ เมื่อประมาณปี 2517 เสียใจมากที่ผู้เขียนได้ทำข้อมูลต่าง ๆ จากท่านผู้นี้หายไป.

เท่าที่พบมีเพลงพื้นเมืองที่มาจากลักษณะของการเล่นเปี๊ยะอยู่ 2 เพลงคือเพลง "จก" และเพลง "ไหล" แต่ไม่ทราบว่าเป็นเพลงที่ใช้ฝึกการเล่นเปี๊ยะหรือไม่ และไม่ทราบว่าเป็นเพลงที่แต่งขึ้นสำหรับเล่นเปี๊ยะเอง หรือคนเล่นเครื่องดนตรีชนิดอื่นแต่งล้อเพราะผู้เขียนเคยได้ยินเพลงนี้จากการเล่นสะล้อและซึง แต่ไม่เคยได้ยินจากเปี๊ยะ[9]

โอกาสและเพลงสำหรับการเล่นเปี๊ยะ

โอกาสที่จะเล่นเปี๊ยะก็เช่นเดียวกันกับโอกาสที่จะเล่นเครื่องดนตรีชาวบ้านอื่น ๆ คือโดยมากเป็นการเล่นของพวกชายหนุ่มในยามออกเที่ยวเกี้ยวสาว ที่เล่นกันในยามว่างเฉย ๆ นั้นหายากเพราะส่วนใหญ่แล้วชายหนุ่มเหล่านี้แทบจะหาเวลาว่างไม่ได้เลย เช้าขึ้นต้องออกไปทำนาหรือทำไร่ กลับมาพอดีอาหารเย็น พอเสร็จจากอาหารเย็นก็พากันออกเที่ยวเกี้ยวสาว

ในการออกเที่ยวเกี้ยวสาว การเล่นเปี๊ยะหรือเครื่องดนตรีอื่น ๆ นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้เล่นและผู้ฟังแล้ว ยังเป็นเสมือนสัญญาณว่ากลุ่มบุคคลหรือบุคคลที่กำลังเดินตามทางในยามค่ำคืนนั้นเป็นผู้ที่เดินทางมาอย่างมิตรไม่ใช่ศัตรูหรือคนร้าย และยังเป็นสัญญาณให้หญิงสาวทราบก่อนที่ชายหนุ่มจะมาถึงเรือน

จากการสัมภาษณ์วิทยากรเกี่ยวกับการเล่นเปี๊ยะมามากกว่า 10 คน ทุกคนได้ให้ข้อมูลเหมือนกันหมดอย่างหนึ่งคือ เขาจะเล่นเปี๊ยะเมื่อยังหนุ่มเท่านั้น พอแต่งงานแล้วก็ไม่ค่อยมีโอกาสเล่น หรือเลิกเล่นไปเลย แสดงว่าโอกาสสำคัญในการเล่นเปี๊ยะนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสในการเที่ยวเกี้ยวพาราสีและโอกาสสนุกสนานรื่นเริงของพวกหนุ่ม ๆ เท่านั้น

เมื่อโอกาสและความสำคัญของการเล่นเปี๊ยะมีอยู่อย่างค่อนข้างจำกัดเช่นนี้ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิถีพิถันเลือกเพลงที่จะนำมาเล่น หรือแต่งเพลงขึ้นมาเอง เท่าที่พบผู้เล่นเพียงแต่เล่นเลียนแบบสืบ ๆ กันมาเรื่อย ๆ บางคนเล่นได้โดยบอกชื่อเพลงไม่ได้ก็มี

---

[9] ผู้ที่กรุณาเล่นเพลงจกและเพลงไหลให้ผู้เขียนฟังคือ

1. นายสิงห์คำ มาคำจันทร์ (ประมาณ 60/2517) บ้านเชิงสะพานรัษฎาฝั่งตะวันตก ในเมือง จ.ลำปาง เล่นให้ฟังโดยใช้สะล้อ

2. นายตาคำ ไชยวงศ์ (78/22 พ.ย. 2517) บ้านไม่มีเลขที่ หลังวัดฟ่อนสร้อย ในเมือง จ.เชียงใหม่ เล่นให้ฟังโดยใช้ซึง

เนื่องจากเปี๊ยะสามารถใช้ทำเสียงต่าง ๆ ได้มากมาย เปี๊ยะจึงสามารถใช้เล่นได้ทุกเพลงเท่าที่เครื่องดนตรีอื่น ๆ ในระดับของชาวบ้านจะเล่นได้ เพลงพื้นเมืองของล้านนาเท่าที่เคยเป็นที่นิยมเล่นกันมา มีอยู่หลายเพลง เช่น จก,ไหล, จีนใน, จีนไหล, จีนตุ้ม, แพะ, พ้อย, ปุ่มเป่ง, เก้าปุ่มป่ง, ปราสาทไหว, ปราสาทกุด, ปราสาทสร้อย, แม่แล้, สร้อยลำปาง, เงี้ยว, เงี้ยวลา, พม่า, อื่อ, ฝนแสนห่า ฯลฯ[10]

การเล่นเปี๊ยะของล้านนาเท่าที่พบและจากการสัมภาษณ์ ไม่ปรากฏว่ามีการขับร้องประกอบ และไม่ค่อยจะเล่นประสมวง ความไพเราะของเสียงเปี๊ยะเป็นสิ่งที่เด่นอยู่มากแล้ว คล้ายกับการเล่นดนตรีคลาสสิคอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องมีการขับร้องประกอบ

ลักษณะการเล่นเปี๊ยะอาจนำมาวิเคราะห์ทางมานุษยวิทยาได้เช่นเดียวกับที่นักมานุษยวิทยาคนหนึ่งได้เคยวิเคราะห์ลักษณะการเล่นดนตรีไทยอื่น ๆ เอาไว้ ว่าสะท้อนให้เห็นลักษณะนิสัยของสังคมที่กระจัดกระจาย ไม่นิยมทำงานเป็นกลุ่มแบบประสานความสามารถซึ่งกันและกัน[11]

ส่วนเรื่องของท่วงทำนองเพลงหรือเนื้อหาของเพลงที่บรรเลงด้วยเปี๊ยะนั้น การนำมาวิเคราะห์หาความหมายในด้านการสื่อความหรือการสะท้อนภาพ ยังคงไม่มีใครทำและถ้าจะทำก็คงทำได้ยาก เพราะการเล่นดนตรีของคนในสังคมชาวนาในชนบทนั้น ไม่ได้เป็นการสื่อสารแบบเต็มรูปด้วยเสียงเพลงอย่างเดียว มีปัจจัยของการสื่อสารอย่างอื่นเป็นส่วนประกอบสำคัญอยู่มาก เช่นโอกาสและกระบวนการทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่ค่อนข้างจะซับซ้อนรวมอยู่ด้วย

---

[10] เพลงชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ผู้เขียนเคยได้บันทึกจากการเล่นซึงหรือสะล้อเอาไว้ทั้งหมด ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ ในวิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยากรที่สำคัญคือ 2 ท่านที่กล่าวมาในเชิงอรรถที่ 9 และ นายแก้ว เรือนน้อย (73/ต.ค.18) บ้านหน้าวัดพันตน ต.ทุ่งปี๋ อ.สันป่าตอง เชียงใหม่ อดีตนักดนตรีในวุ้มเจ้าจันทร์ สมัยเจ้าแก้วนวรัฐ มีฉายาว่า "แก้วซึง".

[11] L.Hamburger,"Fragmented Society : the structure of Thai music" Sociologus,vol.17(1) 1967,pp.----54-71. อ้างไว้คอนข้างละเอียดใน ปรานี วงศ์เทศ, "วิเคราะห์ดนตรีไทยในแง่มานุษยวิทยา." (จำได้แต่ว่าเป็นบทความแทรกในหนังสือแจกของชมรมดนตรีไทยแห่งหนึ่ง ประมาณปี 17 หรือ 18) อ้างไว้เล็กน้อยใน Denis McQuail,(ed), Sociology of Mass Communications, (Middlesex : Penguin Books,1979), p.330.

ประวัติความเป็นมาของเปี๊ยะ

อ.ธนิต อยู่โพธิ์[12] กล่าวว่า เปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวไทยรู้จักทำและเล่นกันมาแต่เดิม โดยมีหลักฐานในพงศาวดารล้านช้างว่ากษัตริย์แห่งอาณาจักรไทยในประเทศจีนตอนใต้ได้ส่งครูมาสอนคนไทยในแหลมอินโดจีนให้รู้จักนาฏศิลป์ และดนตรี ซึ่งรวมถึงเปี๊ยะด้วย และยังมีหลักฐานจากข้อความในวรรณคดีไทยเก่าๆ ที่กล่าวถึงเรื่องของเปี๊ยะไว้ด้วยคือ

จากกาพย์ขับไม้เรื่องพระรถเสน

"ครั้นได้ฤกษ์ดี จิงเบิกบายศรี สมโภชภูบาล แตรสังข์เสียงใส พาทย์ของศรไชย มีทั้งฉิ่งเพลงชาญ ปี่ชวาเสียงหวาน จะเข้พิณเพลิงการ ศัพท์คือเพลิงสวรรค์"

จากอนิรุทธคำฉันท์

"จำเรียงสานเสียง ประอบประเอียง กรกรีดเพียงทอง เต่งติงเพลงพิณ ปี่แคนทรลอง สำหรับลบอง ลเยงเฉงฉันท์"

จากกำศรวลศรีปราชญ์

" สายาเข้ากว้าเล่น หลายกล
เดอรดีดเพลี้ยเพลงพาล รยกชู้
สายาอยู่โนถนน ถามชาว รยมฤา
ยงงที่สาวน้อยรู้ รยกชวนน ฯ"

สำหรับชื่อที่แตกต่างกันในวรรณคดีเหล่านี้ อ.ธนิต กล่าวว่า จะเป็นชนิดเดียวกันหรือไม่ยังไม่ทราบ แต่ใช้ดีดเหมือนกัน และกล่าวว่าพิณเปี๊ยะหรือเพี๊ยะนี้มีลักษณะคล้ายพิณน้ำเต้า

เท่าที่ อ.ธนิต อยู่โพธิ์ ได้กล่าวไว้ แสดงให้เห็นว่าเปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่คนไทยทั้งในภาคกลางและอื่น ๆ รู้จักเล่นมานานแล้ว ส่วนจะนานเท่าไรและมีแหล่งกำเนิดที่ใดไม่ได้กล่าวไว้

แม้ว่าในพงศาวดารล้านช้างจะกล่าวว่า กษัตริย์ไทยแห่งอาณาจักรไทยในยูนนานเป็นผู้ส่งคนเอาเปี๊ยะมาเผยแพร่ แต่ก็อยู่ในรูปแบบของตำนานซึ่งยังไม่อาจใช้เป็นหลักฐานที่แน่นอนได้ นอกจากจะสรุปว่าสมัยที่แต่งตำนานหรือพงศาวดารนี้ขึ้น ผู้แต่งตำนานนี้ได้รู้จักเปี๊ยะกันแพร่หลายพอสมควรในสมัยนั้น ซึ่งก็ไม่ทราบว่าเมื่อไร บางทีอาจจะแต่งขึ้นหลังกำศรวลศรีปราชญ์ก็เป็นได้

ประวัติความเป็นมาของเปี๊ยะเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่ง เปี๊ยะถูกประดิษฐ์ขึ้นด้วยผลจากการรวบรวมเทคโนโลยีง่าย ๆ หลายอย่างที่น่าทึ่ง เช่นการหลอโลหะทำหัวเปี๊ยะ และการใช้ผิวเนื้อหน้าอกเป็นส่วนประกอบของเครื่องดนตรีด้วย

---

[12] ธนิต อยู่โพธิ์, เครื่องดนตรีไทยพร้อมด้วยตำนานการผสมวงมโหรี ปี่พาทย์ และเครื่องสาย, (พระนคร กรมศิลปากร, 2523) หน้า 74-6.

เมื่อคิดอีกว่า คนทางเอเชียเราเชื่อกันว่าคนเรามีใจเป็นใหญ่ ใช้ใจหรือส่วนอกเป็นส่วนคิดไม่ใช่ศีรษะเป็นส่วนคิด ก็ยิ่งน่าสนใจว่ากำเนิดของเปี๊ยะจะมีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมอะไรหรือไม่ และพิธีกรรมที่ประกอบโดยให้มีเสียงดนตรีไหลออกมาจากหัวอกหัวใจของคนนั้นคือพิธีกรรมอะไร และหัวเปี๊ยะที่เป็นรูปช้างนั้น เป็นสัญญลักษณ์ของอะไร

ยิ่งไปกว่านั้น เปี๊ยะจัดว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาแพงกว่าเครื่องดนตรีในระดับเดียวกัน การเล่นก็ยากกว่า คนเล่นได้จัดว่าเป็นคนที่เก่ง จึงน่าสนใจว่าเปี๊ยะมีส่วนสัมพันธ์กับค่านิยมที่ "ชอบอวดมั่งอวดมีและอวดเก่ง" อย่างไร และเป็นคนระดับใดจริง ๆ ที่ชอบเล่นเปี๊ยะ

"เปี๊ยะ" ตรงกับภาษาลานนาคำหนึ่ง แปลว่า "อวด" หรือ "แสดง" จึงมีบางท่านสันนิษฐานว่าชื่อนี้น่าจะมาจากลักษณะการเล่นเปี๊ยะ ที่ต้องเปิดอกเสื้อออกอวด แต่ข้อสันนิษฐานนี้ได้มองข้ามเหตุผลที่ว่าในสังคมลานนาในอดีตนั้น ผู้คนทั้งหญิงและชายต่างก็เปลือยอกกันเป็นปรกติธรรมดา จึงไม่น่าจะมีการเปลือยอก "เปี๊ยะ" กันอีก นอกจากนี้ในทางไทยกลางก็ได้เรียกเครื่องดนตรีนี้ว่า "เพี๊ยะ" หรือ "เพลี้ย" ซึ่งนับได้ว่าเป็นคำ ๆ เดียวกัน เพียงแต่กลายเสียงกันตามกฎทางภาษาศาสตร์

จากการที่เปี๊ยะมีลักษณะเหมือนกับพิณน้ำเต้า จึงทำให้มีหลายท่านสันนิษฐานว่าเปี๊ยะน่าจะเป็นเครื่องดนตรีที่มาจากอินเดียโดยพวกพราหมณ์ ที่ว่าพวกพราหมณ์ก็เพราะมีเพลงไทยเดิมอยู่เพลงหนึ่งชื่อ "พราหมณ์ดีดน้ำเต้า" ทำให้ชวนคิดไปว่าเครื่องดนตรีชนิดนี้เป็นของพวกอินเดียอารยัน และอาจจะมีมาแต่สมัยพระเวท

ผู้เขียนได้ลองพยายามหารายละเอียดจากข้อที่ว่ามาจากอินเดียนี้ดูแล้ว เห็นว่าไม่น่าจะใช่ โดยขอยกหลักฐานมาแสดงสัก 2 อย่างเพื่อไม่ให้ยืดยาวดังนี้

Basham กล่าวถึงพิณของชาวอินเดียว่า "เครื่องดนตรีหลักคือ วีณา ซึ่งมักจะแปลง่าย ๆ เป็นภาษาอังกฤษว่า "lute" แต่เดิมคำนี้ใช้สำหรับเรียกเครื่องดีดที่โค้งแบบคันศร (bow - harp) โดยมากมี 10 สายลักษณะคล้ายกับเครื่องดีดชนิดเล็กที่ใช้กันในอียิปต์โบราณและในตะวันออกกลางสมัยอารยะธรรมยุคต้น ตอนปลายสมัยคุปตะ เครื่องดนตรีชนิดนี้ได้เริ่มเสื่อมความนิยม เครื่องดนตรีที่เข้ามาแทนที่คือเครื่องดีดรูปร่างคล้ายลูกแพร์ เล่นโดยใช้นิ้วดีดหรืออาจจะใช้สิ่งที่ทำขึ้นเฉพาะสำหรับดีดก็ได้ (plectrum) ในคริสต์ศตวรรษที่ 8 ลักษณะรูปร่างนี้ได้เปลี่ยนเป็นแบบต้น ๆ ของวีณาสมัยใหม่ คือมีคันนับยาวและมีตัวกะโหลกกลมเล็ก ๆ ซึ่งมักจะทำด้วยผลน้ำเต้าแห้ง" [13] และ Basham ไม่ได้กล่าวถึงพิณน้ำเต้าชนิดที่ใช้อกช่วยทำเสียงในหนังสือเล่มเดียวกันนี้อีกเลย

---

[13] ผู้เขียนเป็นผู้แปลเฉพาะตอนนี้จาก A.L. Basham, The Wonder That Was India, (New York: Grove Press Inc., 1954), p.384.

ในพจนานุกรมภาษาบาลีของ Davids และ Stede ได้ให้ความหมายของคำว่า วีณา (vina) ว่าเป็น late ของชาวอินเดีย, แมนโดลีน (mandoline) และยังได้ยกตัวอย่างจาก กจฉา ภาสูสติ ว่าเป็น lyre ซึ่งก็เหมือนกับที่ Basham อธิบายไว้ เพราะ lyre มีลักษณะเป็น harp ขนาดเล็ก ๆ และวีณาสมัยใหม่ก็คือ mandoline ไม่มีกล่าวถึงพิณที่คล้ายกับเปี๊ยะ [14]

นอกจากนี้เมื่อวิเคราะห์จากลักษณะการเล่นที่ต้องเปลี่ยอกเล่น เปี๊ยะจึงน่าจะมีแหล่งกำเนิดในถิ่นที่มีอากาศร้อน คนเปลือยอกกันเป็นปรกตินิสัย เปี๊ยะจึงไม่น่าจะมีแหล่งกำเนิดในจีนหรืออินเดียเหนือ ถ้าจะยกให้อินเดียก็ควรจะมาจากอินเดียใต้หรือลังกามากกว่า แต่ผู้เขียนยังไม่ได้คนคว้าเกี่ยวกับอินเดียใต้และลังกาอย่างจริงจังพอที่จะสรุปอะไรได้ จึงขอฝากให้ผู้สนใจได้ช่วยกันค้นคว้าต่อไป

จากการสัมภาษณ์วิทยากรหลาย ๆ ท่าน ได้พบข้อที่น่าสังเกตว่า คนที่เล่นเปี๊ยะเป็นส่วนมากได้เรียนไปจากเขตลำพูน เชียงใหม่แทบทั้งสิ้น และในสมัยนั้นยังถือกันว่าเป็นของแปลกและหายาก มีคนเล่นกันไม่กี่คน แต่ก็มีคนสนใจกันมาก มักจะมีคนมามุงดูหรือฟังการเล่นอยู่เป็นประจำ [15]

แม้ว่าจะติดตามเรื่องการเล่นเปี๊ยะมาค่อนข้างนาน ผู้เขียนยังไม่เคยพบใครที่สามารถเล่นเปี๊ยะได้ดีถึงขนาดสักคนเดียว ส่วนมากท่านเหล่านี้ไม่ได้เล่นมานาน บางท่านก็ชราจนไม่มีเล็บพอที่จะใช้ดีดได้ แม้แต่คนที่เล่นได้ดีที่สุดเท่าที่ อ.เจอรี่ หรือ เจอรัลด์ พี. คิด บันทึกเสียงเอาไว้ คือลุงหมอก ชายตาบอดแห่งบ้านป่าป่อง อ.ดอยสะเก็ด เชียงใหม่ [16] ซึ่งไม่เคยหยุดเล่นเลยแต่มาเล่นเป็นเมื่ออายุมากแล้ว พอเอาเทปของลุงหมอกไปเปิดให้ผู้ฟังที่พอจะรู้เรื่องเปี๊ยะฟัง ต่างก็บอกว่าเคยได้ยินจากคนที่เล่นเก่งกว่าลุงหมอกแทบทุกคน แต่คนเหล่านั้นถึงแก่กรรมไปแล้ว

---

[14] T.W. Rhys Davids and William Stede (ed.), Pali - English Dictionary, (New Delhi:Oriental Books Reprint Corporation, 1975), p.643.

[15] ตัวอย่างเช่น

นายป้าง สุวรรณ (80/21 ม.ค.22) 16 หมู่ 1 ต.แม่กง อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน กล่าวว่าเรียนเปี๊ยะ 4 สายจากอายหน่อย บ้านปากเหมือง เชียงใหม่ (ไม่ทราบตำแหน่งที่แน่นอนของบ้านนี้)

นายแปง โนจา (77/25 พ.ย.22) บ้านไม้ยี่เลขที่ หลังศาลากลางจังหวัดเชียงราย กล่าวว่าเรียนจากปู่คำขา บ้านริมเหมืองใต้ เหนือเหมืองงา อ.เมือง จ.ลำพูน

[16] บันทึกเสียงเมื่อประมาณปี 2511 ขณะอายุได้ 80 เศษ ถึงแก่กรรมแล้วเมื่อปี 2517

เมื่อเป็นเช่นนี้ แสดงว่าการเล่นเปี๊ยะได้หายไปแล้วค่อนข้างนาน การสืบทอดต่อเนื่องของการเล่นเปี๊ยะที่ยังเหลือให้พบเห็นก็คงเป็นการเล่นเปี๊ยะของพวกที่นิยมอนุรักษ์ของเก่าพวกหนึ่ง และของพวกที่นิยมของแปลกอีกพวกหนึ่ง เปี๊ยะที่มีสายมากถึง 7 สายอาจจะเป็นเพียงของที่ประดิษฐ์ให้แปลกเพื่อนเล่น ๆ เท่านั้นก็เป็นได้ [17] ลักษณะการสืบทอดเช่นนี้ทำให้การวิเคราะห์หาประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ของเปี๊ยะต่อสังคมล้านนาในอดีตเป็นไปได้ยาก

อย่างไรก็ตาม เปี๊ยะเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมเล่นกันแพร่หลายไม่แต่ในทางล้านนาเท่านั้น และไม่แต่ในประเทศไทยเท่านั้น มีรูปคนเล่นเปี๊ยะสลักหินอยู่ในปราสาทนครวัดของเขมร มีหัวเปี๊ยะที่หล่อด้วยศิลปแบบพม่า มีชาวไทยใหญ่บอกว่ามีคนเล่นทางเชียงตุงในรัฐฉาน อ.บรูซ แกสตัน เคยพบคนเล่นเปี๊ยะเป็นที่ภาคกลาง ฯลฯ ถ้ามีการศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้กันอย่างจริงจังต่อไปก็คาดว่าจะทราบได้ไม่ยากนักในไม่ช้า

อนาคตของการเล่นเปี๊ยะ

เป็นที่น่ายินดีว่าได้มีผู้สนใจเรื่องเครื่องดนตรีชนิดนี้อย่างจริงจังมากพอสมควร เริ่มแต่ อ.เจอรัลด์ พี. ฮิค ได้บันทึกเสียงการเล่นเปี๊ยะเอาไว้มากกว่าปัจจุบันเก็บไว้ที่วิทยาลัยพายัพ และถ้าหากวิทยานิพนธ์ของท่านเผยแพร่ออกมา คงจะช่วยในการศึกษาเรื่องนี้ได้อีกมากเท่าที่ท่านเคยเขียนเอาไว้ในนิตยาสารสวัสดี เป็นเพียงแต่กล่าวถึงบทบาทของคนตาบอดต่อการเล่นดนตรีเท่านั้น

อ.บรูซ แกสตัน เมื่อ 10 ปีก่อนเคยคุยกับผู้เขียนว่า ได้คิดจะเอาเปี๊ยะมาประสมวง แต่เสียงเบาเกินไป และได้คิดจะฟื้นฟูผู้คนเล่นเปี๊ยะขึ้น แต่ไม่มีโอกาส

คุณบุญศรี รัตนัง ช่างซอแห่งบ้านป่าเหมือด ต.ป่าไผ่ อ.สันทราย เชียงใหม่ เคยคุยกับผู้เขียนเมื่อปี 2522 ว่ากำลังฝึกเล่นอยู่ ซึ่งนับว่าน่ายินดีมากที่ศิลปินอาชีพจะสืบทอดศิลปะนี้ไว้

อ.ประสิทธิ์ เลียวสิริพงศ์ แห่งภาควิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเชียงราย กำลังฝึกเล่นและเตรียมการที่จะประยุกต์ลักษณะการเล่นดนตรีสากลเข้าไปด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง แต่ปัจจุบันกำลังพยายามจะทำเปี๊ยะที่คุณภาพดีขึ้นสักตัวหนึ่ง ปัญหาสำคัญก็คือยังหาหัวเปี๊ยะดี ๆ ยังไม่ได้ พอหาได้สักหัวหนึ่งหรือจ้างช่างหล่อขึ้นมาได้ ก็เอาใส่เปี๊ยะแล้วนำไปให้พ่อครูดู คือ ลุงแปง โนจา ลองดีดดู แต่ยังไม่ได้หัวที่พ่อครูพอใจ

---

[17] นายแก้ว นิลชน (70/23 ส.ล.22) 75 หมู่ 1 บ้านแม่ยอย ต.สันทรายน้อย อ.สันทราย เชียงใหม่ เคยเล่นเปี๊ยะ 7 สายอยู่ ปัจจุบันเปี๊ยะ 7 สายตัวนั้นเหลือแต่คันไม้เปล่า ๆ มีร่องรอยให้เห็นว่าเคยเป็นเปี๊ยะ 7 สายมาก่อนก็แต่เพียงรู 7 รูที่เจาะไว้สำหรับเสียบลูกบิดเท่านั้น

ผู้เขียนขอจบบทความบทนี้ด้วยความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า อนาคตของเปี๊ยะคงจะสดใสขึ้น และวางใจได้ว่า เสียงของเปี๊ยะทรงคุณค่าในตัวของมันเอง ที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยการโฆษณาให้คนสนใจ หรือรักที่จะเล่นที่จะฟัง รวมทั้งการที่จะช่วยกันสนับสนุนให้การเล่นเปี๊ยะยังคงมีอยู่ต่อไป

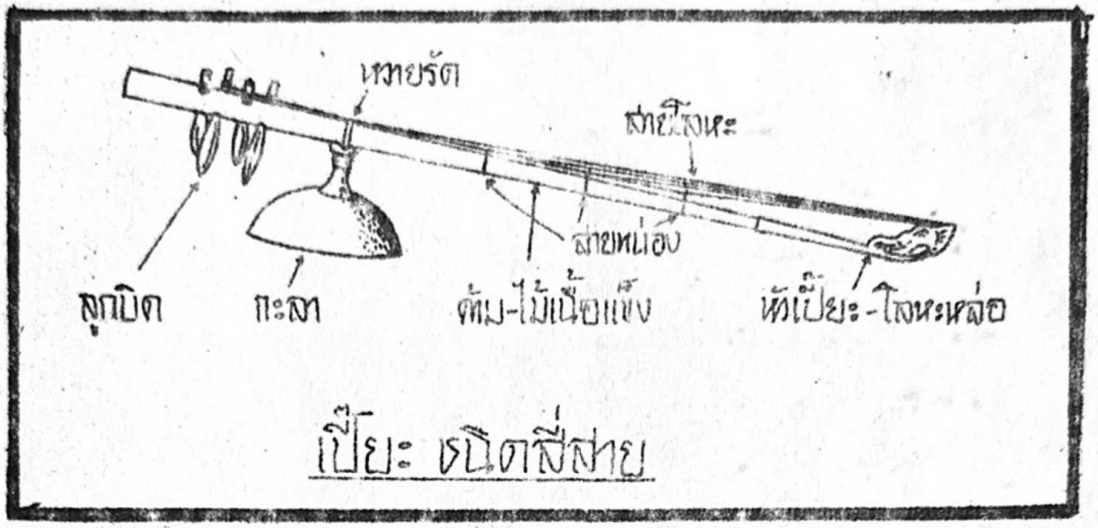

เปี๊ยะ ชนิดสี่สาย

วิธีดีดเปี๊ยะ

Lung Mawk and his pie.

(ภาพวาดทั้ง 2 ภาพได้รับความเอื้อเฟื้อ จาก อ.ประสิทธิ์ เลี่ยวสิริพงศ์ ภาพลุงหมอกเป็นภาพถ่ายเอกสารจาก ภาพประกอบบทความของ ธ.เจอร์ดัน พี. คิด ในนิตยสารสวัสดิ์ศึกษัยที่อ้างแล้ว.)